

Valmiuslaki MMM:n hallinnonalalla

HOK-hanke, huoltovarmuuspäivät **5.2.2026**

Tampere

Valmiuslain valmistelutilanne

- Valmistelu aloitettiin jo viime vaalikaudella
- Työryhmän työ valmistui 30.6.2025
- Lyhyt kakkosvaiheen työryhmä marras-joulukuussa
- Lausuntokierros heti sen jälkeen
- HE eduskunnalle elo-syyskuussa 2026
- Laki on tarkoitus säätää normaalissa lainsäätämisyjärjestyksessä (PL 23 §)

Lisätoimivaltuuksien yleiset soveltamisperiaatteet

- Lisätoimivaltuuksia voidaan ottaa käyttöön vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisen säännönmukaisin toimivaltuuksin ja vain siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista tässä laissa säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi
- Lisätoimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi

Lisätoimivaltuuksien yleiset soveltamisperiaatteet

- Lisätoimivaltuuksia voidaan käyttää vain oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään eikä niiden käyttämisellä saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä
- Elinkeinoharjoittajalle voidaan asettaa vain sellaisia velvoitteita, joita se pystyy kohtuudella noudattamaan

Valmiuslain suhde EU-lainsäädäntöön

- HE-luonnos lähtee selkeästi EU-oikeuden etusijaperiaatteesta
- Kansallisesti ei ole mahdollista etukäteen säätää poikkeuksia EU-oikeudesta
- OM on korostanut normaaliaikojen lainsäädännön päivittämistä sekä voimassa olevan EU-lainsäädännön joustojen hyödyntämistä

Vesihuollon turvaaminen

- MMM voi velvoittaa vesihuoltolaitoksen normaalista poikkeavaan talousveden toimittamiseen
- MMM voi velvoittaa luovuttamaan vedenkäsittelyssä tarvittavia kemikaaleja vesihuoltolaitokselle
- MMM voi velvoittaa virvoitusjuomateollisuuden suuntaamaan tuotantoaan
- MMM voi velvoittaa vesihuoltolaitoksen poikkeuksellisesti jakamaan vesijohtoverkostossa huuhteluvettä
- Lisätoimivaltuus on sovellettavissa kaikissa poikkeusoloissa

Elintarvikealan tuotannon ohjaaminen

MMM voi velvoittaa elintarvikealan toimijan:

- a) lisäämään kapasiteettiaan
- b) asettamaan toiminnassaan etusijalle väestön elintarvikehuollon ja terveyden
- c) ottamaan vastaan eläimiä tai maatalouden alkutuotannon tuotteita tai sivutuotteita

Lisätoimivaltuus on sovellettavissa kaikissa poikkeusoloissa ja vain elintarvikehuollon toimivuuden turvaamiseksi tai kun toimi muutoin olisi väestön terveyden tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämätöntä.

Maa- ja kalatalouden alkutuotannon säännöstely

- Alkutuotannon tuotantopanoksien säännöstelymahdollisuus säilyy valmiuslaissa
- Koskisi lannoitevalmisteita, rehuja, kasvinsuojeluaineita, maatalouskasvien kylvösiemeniä, siemenperunoita ja eläinten lääkitsemiseen tarkoitettuja lääkkeitä
 - tästä säädettäisiin tarkemmin VN asetuksella

Lisätoimivaltuutta voitaisiin soveltaa kaikissa poikkeusoloissa

Metsätalouden säännöstely

- Metsätalouden tuotantopanoksia voidaan säännöstellä
 - koskisi lannoitteita tai kasvinsuojeluaineita (VN asetus)
- Lisätoimivaltuus olisi voimassa 11 §:n 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa (sota tai sen uhka,
- Elinvoimakeskus voi velvoittaa puun, puutavaran ja turpeen luovuttamiseen
- Suomen metsäkeskus antaa tarvittaessa virka-apua puun ja turpeen saatavuuden turvaamisessa

Polttoaineiden saannin varmistaminen (TEM)

- Koska polttoaineen säännöstelyä ei säädettäisi enää erikseen alkutuotannon osalta, Elinvoimakeskus myöntäisi **ostoluvan** maa-, kala-, ja metsätalouden osalta
- Toimivaltuutta voitaisiin soveltaa vain 11 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja vain polttoaineiden saannin varmistamiseksi sotilaallisen puolustusvalmiuden tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömään toimintaan.
- HVK vastaa velvoitteiden noudattamisen valvonnasta

Valmiuslain vaikutus viljelijöihin

- Ei suoraan viljelijöihin kohdistuvia velvoitteita
- Poikkeaminen sopimusviljelystä mahdollista
- Tiettyjen tuotantopanosten säännöstely perustuisi aiempaan tuotannon tai kalasaaliin määrän mukaisessa suhteessa
- Osto-oikeus ilman hakua, muuttunut tuotanto hakemalla
- Polttoaineiden ostolupamenettely mahdollista
- Puun, puutavaran ja turpeen luovutusvelvollisuus mahdollista
-> täysi korvaus

Toimeenpanovelvollisuudet

MMM

- elintarviketuotannon ohjaus
- vesihuollon turvaaminen

Ruokavirasto

- valvoo elintarviketuotannon ohjauksen noudattamista ja alkutuotannon säännöstelyä, yhteensovittaa elinvoimakeskusten toimintaa

Elinvoimakeskus – säännöstelyn toimeenpano ja valvonta

- polttoaineen ostoluvat
- kalatalouden ostoluvat (tuotannon muutostilanteissa hakumenettely)
- puun, puutavaran ja turpeen luovutusmääräykset ja korvaukset

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset

- alkutuotannon ostoluvat (tuotannon muutostilanteissa hakumenettely)

Kiitos!

www.mmm.fi

www.ruokavirasto.fi

www.luke.fi

www.maanmittauslaitos.fi

www.metsakeskus.fi

www.metsa.fi

www.riista.fi

WWW.syke.fi

